شیعر لێوەکانی خۆی لە سەر مەمکی بەغدا دادەنێ … ئەدۆنیس … وەرگێڕانی ئەمین بۆتانی

ئەدۆنیس (بەغدا 1969*)

وەرگێڕانی
ئەمین بۆتانی

- 1 –
- ئەمڕۆ رووناکایی لە بەغدا کەمتر درەوشاوەیە لە چاو دوێنێ، لە چاو ئەو رۆژەی گەیشتم.
ئایە رووناکییش پیر و پەژموردە دەبێ؟
- بە هێواشی قسە بکە. هەر ئەستێرەیەك لێرە پلان بۆ کوشتنی دراوسێکەی دادەڕێژێ.
- بە هێواشی؟ مەبەستت ئەوەیە هەر وەك چۆن لەگەڵ مەرگدا قسە بکەم؟

*

پیاوگەلێك روویان بۆ وێنەکان وەردەگێڕن. بۆ وێنەگەلێك هیچ روخساریان نەبێ. روخسارگەلێك وەك ئەو کونانەی لە تەختی بۆشاییدا بن.
پیاوگەلێك بە جادەکاندا رێ دەکەن، وەك ئەوەی هەڵیانبکۆڵن.
وامدێتەخەیاڵ هەنگاوەکانیان شێوەی گۆڕی هەیە.

*

سیاسەت بازاڕێکی وا گەورەی هەیە گشت بازاڕەکان ئیرەیی پێ دەبەن.

*

دەنگە دەنگێك لە شانۆکانی رەهاوە دێ:
دیوارەکان – تەنانەت دیوارەکانیش باوێشك دەدەن.

- 2 –

مێکوتی سیاسەت سندانی ئەو گەڕەکە دەکوتێ کە لێی دابەزیوم.
ئاهەنگی ئاپۆرایێك – گەڕەك ساردوسڕ بێباك دەکەوێتە بەزمی خۆی، سەرلێشێواو لە هیچوبەلاشیی هاتوهاوار.
لە دڵی خۆمدا دەڵێم: کەی فێری بێدەنگی دەبین؟ و دەپرسم: ئایە بەهەشت بێدەنگ دەبێ؟ ئایە دۆزەخ بێدەنگ دەبێ؟ ئایە

کەسێك هەیە بوێرێ فەتوا بدا؟
پێموایە کاتی هاتووە بە گلگامێش ب▯ین: هەندێکمانت تەفرەدا، هەندێکیشمانت هێنایە سەر ئەو بڕوایەی کە ژیان لە بەغدا نهێنیەکی هەیە و هێشتا چاوەڕێی تۆ دەکەین بۆمانی ئاشکرا بکەی. بە تایبەت خەریکە هەموو شتێك ئەوە دووپات دەکاتەوە کە ئەم ژیانە هیچ نیە بێجگە لە مردنێکی بەردەوام.
و سەیری شمشێری ستەمکار بکە چۆن دەمەزەرد دەکرێتەوە و بۆ ملپەڕاندن ساز و ئامادە دەکرێ.
لەو دانیشتنەدا:

- پرسەکە ئەوەیە بەکرێگیراوێکی بچووك وەك سەگ تۆپێنرا.
- جا بەکرێگیراوێك چۆن دەکوژرێ کە گەورە بێ؟

*

ئێستا تێدەگەم چۆن چۆلەکەیەك دەستی دەچێتە خۆی، لە ترسی چەکێك هەمیشە بەدواوەیەتی بۆ هەر کوێیەك بفڕێ.

*

- هیچ کارێك دەکەی؟ چۆن دەژی؟
- لەو جادە بۆ ئەو جادە دەخولێمەوە. بەغدا خێرومەندی لێ نا بڕێ.

*

سەری ئەو جادەیە پڕیەتی لە حیکمەت.

*

کۆترێك – بە باڵە رەشەکانی خۆی بازنەیەك بە دەوری هەردوو لێواری دیجلەدا دەکێشێ.

*

لەو دانیشتنەدا:
کەسانێك هەر یەکەیان بۆ ئەوە تێدەکۆشێ ببێتە تووتی دەسەڵات، لە هەرە دەمهەراشەکەی.

*

بەغدا هەر هەمووی چەقەدووکەڵە
بەڵام، ئەی کوانێ ئاگر؟

*

هەر چەند رۆبچمە منداڵێتیەکانی بەغداوە، زیاتر خۆم و ئەوانی دی و گەردوون دەناسم،
و زیاتریش بێزم لە ئێستاکەی دەبێتەوە.

*

- ” من لە دەرەوەی بنەماڵەی – با – ، ئەوەی کەسوکار بێ نیمە :“

عێراقیەك پێیگوتم هاتە ئوتێلەکە بەمەبەستی یەکترناسین.
*
بۆ یەکەم جار، زانیم کە لای چەپی دیجلە، گورگە بەسەر خوشکە لای راستەکەی،
و ئەمەشیان گورگە بەسەر ئەوەی ترەوە.
*
ئێستا، لەم ساتە وەختەدا، وامبەخەیاڵدا دێ کە لە بەغدا هیچ نابینم
بێجگە لە دوو کەس:
حەللاج بە لەخاچدراوی، و
تەوحیدی-یش کتێبەکانی فڕێدەداتە نێو دیجلەوە.
*
بەغدا پیاوێکی تایبەت بەخۆی دادەتاشێ: پیاوێك – چاخانەئامێز.
*
عشتار نەخۆشە و تای موتەنەببی هیلاکی دەکا.
*
خەریکە ئاو خۆی لە دەست هەردوو لێوارەکانی دیجلە رادەپسکێنێ.
*
گلگامێش! ئەی کوڕی یەکەم، ئەی نۆبەرەی ئەفسانە،
ئایە قژت هەر ئەو خاکە دەمێنێتەوە بۆ کۆچ؟
ئایە نەگەڕانەوە نشتیمان خۆیەتی؟
ئەی لە دوای تۆ کێ هاوڕێیەتی بچڕێ؟
*
لێرە، ژیان کاتی خۆی بە چاودێریکردنی مردنەوە بەفیڕۆ دەدات.
*
ئەندازەی ئەو ژن و پیاوانە
بانگەشە بۆ ئاشەکانی – با – دەکا.
*
ئەوە خۆر چیەتی لە بەغدا؟، هەموو رۆژ هەڵدێ و
منداڵێکی کوێری بەدەستەوەیە!.
*
ئازادی تەنیا یەك پەیکەری هەیە، ئەویش: ئازادی یە و بەس.
*
خەریکە دەکەومە گومانەوە کە ئەبا نواس و ئەبا تەمام و

نەفەری لە بەغدا ژیابێتن.
*
بە تەنیا جنۆکەکان لە بەغدا برسین، سواڵکەرن، بێکارن، زیندانین…هتد.
*
لێرە، تەواو دڵنیادەبم کە فەرمانڕەوا عەقڵی خۆی تەرخانکردووە بۆ نووسینی
فەرهەنگی تایبەت بە راوکردنی مرۆڤەکان و رامکردنیان.
*
ئەی دیجلە! من دەزانم ئەگەر شۆڕش کەشتیەك بێ،
تۆ یەکەمین کەسی چارۆگەکانی پارچە پارچە دەکەی.
لە دێر زەمانەوە، خەڵکانێك لەسەر لێوارەکانت دەژیان بڕوایان بە یەکتاپەرستی نەبوو، بەڵام زۆر زۆر داهێنەر و مرۆڤانەتر بوون لەم نەوە یەکتاپەرستانەی ئەوان کە ئەمڕۆ ئابڕووقەیان داوی.
*
ئەمڕۆ خەبەرم بێوە وەك هەناسەیەك لە جەستەی خۆر هاتبێتمە دەر:
گومانی تێدا نیە – هەر ئەو خاتوونە بووە کە گوڵێکی لەبەر پەنجەرەی ژوورەکەم داناوە، بەر لە خۆریش گەڕاوەتەوە ماڵەکەی خۆی.
*
لەو دانیشتنەدا:
هەر قسەکەرێك دڵنیایە لەوەی کە خۆی دەیڵێ راستە. دوا وشەی یەکلاکەرەوەش هەر لای ئەوە.
هەر شاعیرێك دەیەوێ پێی بگوترێ: تۆ یەکەم و کۆتای.
هەر لێمشتە و شەپۆلدەدا، بە لرفە یەکتری دەخۆن.
جێم ی هاوڕێم نیشتەجێی شوێنێکە لە کۆشك دەچێ. پێی گوتم: زۆر ئاسانترە
ئەو ماڵە بڕووخێ لەوەی یەك پەنجەرەی لێ بکەمەوە تۆ باسی دەکەی.
*
ڕۆژی بەغدا چەندە قورسە. ئەگەر شەوەکەی نەبوایە ڕێك دەبووە زیندان.
▪ لەگەڵ نەزار قەبانی. لەگەڵ تۆ؟ بەڵێ، دێین. هەر شوێنێکتان پێخۆش بێ.
هەر کەی پێتان خۆش بوو.

بە بوێرییەکی دڵنیا قسەی دەکرد. کچە هاوڕێکەشی گوێی دەدایێ، دوو ئاسکی فڕیو لە چاوەکانیا مەلەیان دەکرد.

- ئەی ئەو پەچەیە چیە؟
- پەچەی گەڕانەوەیە بۆ ماڵ. تایبەتە بە شەو.

نەریت زیندانێکی دیکەیە لە نێو زیندان.

- …

ون بوون، بەڵام هەر وەك چۆن دوو هەسارە ون دەبن.
خۆر بە پەیژەی دیجلەدا سەردەکەوت.
ڕۆژ خۆی ئامادە دەکرد جلە سەربازیەکانی خۆی بپۆشێ.
شەویش تیرەکەی خۆی هاویشت و پێکای.
کەرخ – سۆمەر و بابل م لەشێوەی دوو باڵدا بینی – شێوەی دوو دەزوو لە نێوان
خۆرهەڵات و خۆراوابووندا. شتێکم لە شێوەی ئەو شەپۆلە بینی کە پێشوازیی لە عەشتار دەکرد هەر کاتێ قاچەکانی دەخستە نێو ئاوی دیجلەوە. هەر خودی عەشتارم بەچاوی خۆم بینی وەك ئەوەی خۆی بۆ ئەڤینێکی دی بڕازێنێتەوە. یان ئاوهام هاتە پێشچاو.
*

- 3 –

بازاڕی مسگەرەکان – کچگەل و کوڕگەلێك جەستەیان وەك مێژوویەکی لێوانلێو لە شەو دەهاتە پێشچاو. بە ڕۆژیش خەریك بوو ژەنگ بە جەستەی کاتەوە بنووسێ.
چەند جێگەلەیەکی سەربەرەڵا، دەڕژانە بەردەم دوکان و بازاڕەکانەوە. بۆن زۆرا بۆك
ئەو ناوەی کاس کردبوو.
*
گوێم لە چی دەبێ؟ ئەوە سرتەی دیواری خانوە کۆنەکانە لە پەنا گوێم: هیچم نەماوە پاسەوانیم بکا بێجگە لە یادەوەری؟
یان دەمبینی خەیاڵپڵاوم و سەرم لێ شێواوە؟
*
بۆچی روخساری بەغدا لە دەروازەی گومان نیگار نەکەم؟
ئاوی دیجلە بۆی نیە بڵێ: نەخێر.
ملی دارخورماکان بۆیان نیە لەوە زیاتر لار ببنەوە.
نیگارێك بۆ خۆی، بێ ڕەنگوڕووی نیگار.
مشتومڕم لەگەڵ ئاوێکە هیچی لەیاد نیە بێجگە لە سەرچاوەکانی ئەو خوێنەی ڕژاوەتە نێوی. ئاوێك هەوڵی فرمێسك دەشێڵێ.
وەك ئەوەی مردن ببینم خۆی مەڵاسدابێ بۆ ڕاوکردنی مرۆڤ.
*

ئا لەم ساتە، حەزم لێیە، ئەوە بڵێم: بەغدا – نیوەی دارستانە، نیوەکەی دیشی بیایان.
هاوڕێ، حەزم لەوەشە – بە هێواشی – پرسیاری ئەوە بکەم:

- جیاوازی نێوان بەغدای 1258 و بەغدای 1969 دا چیە؟
- ئەوەی یەکەم تەتارەکان تەفروتونایان کرد،
ئەوەی دووەمیش کوڕەکانی تەفروتونای دەکەن.
*
- – 4
چاخانە – نەرگەلە وەك هێشوو لەو درەختانە شۆڕبوونەتەوە لە هیچ شوێنێکدا ناڕوێن
لە خاکی خەیاڵدا نەبێ.
پیرەمێردێك بە سیپەلاکی منداڵیی هەناسە دەدات. یەکێکی دی ئاخ هەڵدەکێشێ و زمانی تەتەڵە دەکا. وەك ئەوەی نەتوانێ گوزارشت لەو ئاگرە بکا لە هەناویدا کڵپەی سەندووە. وەك ئەوەی نەزانێ چۆن ئەو ئازارە لەخۆی دەرکا باوکە ئادەمی بۆی ساز کرد.
چەقە دووکەڵێکی رەش لە چاخانەکە دەردەچێ – ئەوە هەناسەی ئەوانەیە بەسەر نەرگەلەکانیانەوە داکورماون؟ یان خەونێکی دیکەیە بە بنمیچێکی دیکەوە؟ یان ئەوە نشتیمانی دووەمە؟
هاڵاو و ورتەورت لە دووکەڵەکە بەرز دەبێتەوە، لە شێوەی پردگەلێکی وەستاوی نێوان رووداو و یادەوەریەکاندا: ئەوەی روونی بێ نیە، ئەوەی نامۆیی بێ نیە.تۆڕگەلێك لە پیتەکان تژی باڵەفڕکێی ختوورە.
لە هەر ” بەڵێ”یەکدا ” نا “یەك هەیە.
لە هەر ” نا “یەکدا پشکۆیەك هەیە نازانێ چۆن خامۆش بێتەوە.
لەژێر پێستی ئەو چاخانەدا، ئۆقیانووسێك لە رەدکردنەوە شەپۆل دەدا.
*
کتێبخانە – خەتی ئەو نووسەرە خواروخێچە، بەڵام وشەکانی راست و دروست.

- ئەوە نووسەرێکە شت دووبارە دەکاتەوە.
- هەندێ جار دەگوترێ هاوشێوە بۆ ئەوەی بگوترێ جیاواز.
- شاعیرێك لە شێوەی فریشتە.
- ئەوە مەدحە یان زەم؟ فریشتە دەتوانێ چاکە و خراپە بکا. ئەهریمەن بێجگە لە خراپە ناتوانێ هیچ بکا. کامەیان پاکترە؟
- ئەوە شاعیرێکی تەمومژاوییە.
- ئەوەی زوو ئاشکرا ببێ، زووش ریسوا دەبێ.

▪ شیعر؟ نازانم.
جوامێرێك لە وێنەی قالاهی ئاسمان. تەنانەت ئەو مەلانەش لە ئامێز دەگرێ
کە لێی یاخی دەبن.
▪ پێدەچێ هەر کەسێك لێرە، وەك دارخورمایەك وابێ لە ڕێخی توونی بابای بێئامانی خەمێکی. حەسەب شێخ جەعفەر گوتەنی.
▪ ئایە تۆ گەلێکت بینیوە پێویستی بە ستەم بێ، بۆ ئەوەی هەست بکا کە هەیە؟
▪ گەلی عێراق؟
▪ بەڵام، دەبێ ئەو سەرکردەیە چی بێ بەسەر ئەو پلانانەدا هەڵدەزنێ کە لەسەر کێوێك لە کەللەسەری مرۆڤەکان دایدەڕێژێ؟
▪ دواڕۆژ؟
▪ بیرت نەچێ. دەنگت کز بکە. دواڕۆژ کێکڵاگەی شلێقی باڵەکانی شەمشەمەکوێرەیەکە.
▪ لە وێنەکانی ببوورن.
▪ من پیاوی ملکەچی و پابەندبوون نیم. فێر دەبم چۆن ببمە پیاوی ئازادی. پەیوەندییش بە هۆشمەندییەکی یاخییەوە بکەم، تووڕە و شکستخواردوو. ڕێك وەك تۆ.
▪ باشتر وایە باسی ژن بکەی، باسی جوانی. لە بەغدا ئەو ژنانە هەن کە بە ڕاستی کات نازانێ مەستی دایبگرێ بۆ گەر ئەوان نەبن.
▪ گەر لە شێوەی ئەوانیش نەبن.
▪ دووبارەی دەکەمەوە: با بەهێواشی قسە بکەین.
▪ پیاوگەلێك با دەخنکێنن.
*

▪ 5 –
ژنێك لە ماڵێکدا باوەش بە پەنجەرەیەکدا دەکات لە تەك لێواری دیجلەوە. ژنێکی ڕۆشن
لە ڕووناکایی دەترسێ.
دیجلە وەك جەستەیەك وایە عەرەبانەیەك رایکێشێ کە ترس ڕاکێشی دەکات.
دیجلە سروودی ژوانێکە کەمجار کەسێك هەیە گوێی لێ بگرێ.
▪ چ کارەی؟ چ شتێك دادەهێنی؟
▪ دوو گوێچکە بۆ دەروازەی ماڵ.
لەوەوە پێویستیمان بە بیرکردنەوە نەما. کەسێك هەیە شوێنی ئەومان بۆ بگرێتەوە:
هەموو شتێك دەزانێ و وەڵامی هەموو شتێك دەداتەوە.

هیچ شتێکیش لە کیمیای سیاسەتدا وەك خۆی نامێنێ:
ئەی کوکوختی، دەتەوێ ببیتە چ جۆرە ژنێك؟
ئەی پەپو سلێمانکە، دەتەوێ ببیتە چ جۆرە پیاوێك؟
تۆ ئەی بەردەکە،
هەروەها تۆش ئەی قفڵەکە، دەتانەوێ چ جۆرە ڕۆڵێك بگێڕن؟
کەشوهەوایەك دەستەواژەکان سڕ دەکا،
زەهریش بەناو دەمارەکانی زماندا دەگڤێنێ.
*
بۆچی بەغدا تەنیا یەك ڕێگای هەیە،
لە کاتێکدا ڕێگاکان ئەوەندە زۆرن لە ژماردن نایەن؟
بەغدا وا دێتە پێشچاو قەفەزێکبێ لە دەستەواژە، مرۆڤ فریای ئەوە ناکەوێ لێی دەرچێ، ئەو وەك شەویلاگی دڕندە دەکرێتەوە و قەپی پیا دەکا.
*
وەك بۆڵی عەقڵ ئێستا تەنیا بۆتە پەتێك بە دەوری ملدا.
*
ڕۆژگار بە بینینی ڕەنگی سوور مەست دەبێ،
هەڵبەت بۆ ئەوەی ڕەنگی خوێنی لێ بەدەرکەین.
*
کات وەك جەستەیەك وایە ئەندامەکانی یەکتری قووت بدەن.
*
ئەوە خۆرە کە لەسەر جادەکان دەتلێتەوە.
*
ئەبو حەنیفە، شافعی، مالك، ئیبن حەنبەل – هەر یەکەیان شوقەیەکیان لە ئاسمان پێدرا، وەك ڕاکردنێك لەدەست ئەم جیهانە. دەشگوترێ: هەر یەکەیان نەمریی خۆی لەو شوقە بەهەشتیەدا تەرخانکردووە بۆ نووسینەوەی ئەو کتێبانەی زەمی دنیا و گوێڕایەڵیی بۆ”ئولی ئەمر” لەخۆ بگرێ.
ئەی ئەم تارا ڕەنگ پیرۆزەییە چیە حەزرەتی قادری گەیلانی داپۆشیوە؟

- بەغدا وەك بەهەشت وایە!
- مرۆڤ بەهەشتە، نەك شوێن.

*

- ئایە دەتەوێ لێرە بمێنیتەوە؟

کەواتە، ناوکێکی دی لە شوێنی ناوکی خۆت دابنێ، سەر- یشت بگۆڕە.
*

دەنگی ئامێرگەلێك ڤالاهی ئاسمانی تەنیوە.
لە زانستی رواڵەتدا کە شەپۆلی ئەو دەنگە پەخشی دەکا هاتووە، بەغدا دایکێکە کۆرپەلەکان لەنێو سێبەندەیدا دەڕسکێن، دواتر کۆرپەلە دێتە دەرەوە و نوێژ بۆ فەرمانداری سەرکەوتوو دەکا.
دیسان لە زانستی رواڵەتدا باسکراوە ئەو جلەی بۆ یەکەمجار بەر جەستەی کۆرپەلە دەکەوێ، هەر بەدەستی فەرمانداری سەرکەوتوو دەدوورێ.
هەر لە زانستی رواڵەتدا هەیە کە بەغدا ماڵێکە بۆ مێرووولەکانی کۆست، منیش سەرپێچیم کرد و دەرکرام.
*
ئایە لەسەرم پێویست بوو واقیع رەد بکەمەوە و هەموو کاتەکەم لەگەڵ مومکندا بەڕێ بکەم؟
ئایە پێویست بوو بەئاشکرا بڵێم: هەر دەنگێك لە بەغدا زغتە رکێبی خۆی هەیە؟
*
دەنگی ئامێرگەلێك ڤالاهی داگیرکردووە.
بەناو گشت بەشەکانیدا رۆدەچێ،
گوێم لەوەشە کە کات و بۆشایی و دەسەڵات و تەرمەکانی پێ راقە دەکا، هەروەها ئایندەش.
ئاواهی ئاراستە و ئاسۆکان رێکوپێك دەبن، بەپێی رووناکاییەکی دی:
وڵات لەمێستا بەدواوە،
تیرێکە کەوانەکەی کورسی سوڵتانە.
*
مەلەکان – برینن بە دارەوە،
ئەو گوڵەیەش کە ژێیەك بو لە بۆن
لە نێوانی خۆرهەڵات و خۆراوابووندا،
ئەستۆیەکە دەچەمێتەوە و برژانگێکە دەشکێ.
ئەوەی بروسکەش بێ بەدیناکرێ بێجگە لە هەوری نەزۆك.
*
تینوێتیەك جەستە قەد دەکا وەك قەدکردنی کاغەز،
لەهەر ساتێکیش،
لەشێوەی چرا جادوو هەناوی مێژووی لێ وەدەر دێ.
*
▪ 6 –
بەپاڵکەوتوویی لەسەر رۆخی نوێنەکەم لە ئوتێل (ناوەکەیم

بیرچوو)،
گوێم لە دەنگی کاتژمێرێکی نامۆیە،
وەك بڵێی لە هەوکی دارخورمایەك شۆڕ بۆتەوە خەریکە وشك دەبێ.
کات دوازدەی شەوە.
شەوێك بێدارە لە نێو دەستەکانی دیجلەدا. کۆخەکۆخی ئاو دێتە بەر گوێم، لێوارەکانیش دەگرین. ئەی شەوەکە من ئاگادارت دەکەمەوە لە تاریکستانەکانی خۆم. ئێوەش ئەی شارە فورات نشینە خەوتووەکان سڵاوتان لێ بێ.
زارە دۆشداماوەکەی خۆم، فڕێدەدەمە سەر تەختی رووداوەکان. چاوەڕێ دەکەم، ورد دەبمەوە، بۆم دەردەکەوێ کە رووداوەکان داشی سواریان هەیە.
چی بکەم؟ کۆڵ بدەم؟ ئایە ئاوا بمێنمەوە و هەر پرسیار وەك بەردێك گلۆر بکەمەوە کە بۆم هەڵدەگەڕێتەوە؟ و خەریکە دەمکا بەژێرەوە؟
تۆش ئەی سەری خۆم – پێمبڵێ ئەو گەردەلوولەت لەکوێ بوو، کە نایەوێ ئارامبێتەوە؟
*
– 7 ▪
شیعر لێوەکانی خۆی لەسەر مەمکی بەغدا دادەنێ…
بەغدام بەجێهێشت و هەر لەگەڵ خۆم دەمگوت کە شارەکان هەندێ جار خەونی گۆڕانکاری دێنن و بە خشپەیی دەیانخەنە نێو ماڵەکانی خۆیانەوە هەروەك یارێکی نهێنی. ئەوەشم بیرکەوتەوە کە لە هیچ شوێنێك نەمبینی وشەکانیش بەدەوری خوانەکاندا دانیشن بۆ خواردن وەك ئەوەی لە بەغدا بینیم هەموو شتێك هەڵدەلووشن. بە گۆشت و چەور و ئێسقانەوە. ئەوانەی لەدایکبوون، ئەوانەی مردن و ئەوانەشی هێشتا لەدایکنەبوون. لەوێ ئەوەشم بینی کە چۆن زمان دەبێتە سوپایەکی بێشومار لە ئاژەڵی دڕندە. من تا ئەو ساتەوەختەش لە ساڵی 1969، کە سەیری “دەسەڵاتدارانی عێراق”م دەکرد، زۆر هیلاك دەبووم تاوەکو بتوانم جیاوازیی بکەم لە نێوان مرۆڤ و ئەهریمەن و خوداوەند. لەوانەیە هەر بەو هۆیەشەوە بووبێ کە من لە بەغدا بێجگە لە سەرما هەستم بە هیچ شتێکی دی نەکرد، هەڵبەت لەو کاتەی لە باوەشی خۆر بووم.
بەڵام، بەڵام،
ئەی شیعر، داینێ
لێوەکانت لەسەر مەمکی بەغدا.

(بەیرووت 1969)

....

- لە ساڵی 1969 وەك ئەندامێكی شاندی یەكێتی نووسەرانی لوبنان بە سەرۆكایەتی سوهێل ئدریس چووم بۆ بەغدا بەمەبەستی ئامادەبوون لە كۆنگرەی یەكێتی نووسەرانی عەرەب. نەزار قەبانیش ئەندامی وەفدەكە بوو. لەوێ چەند ڕۆژێك مامەوە بەبێ ئەوەی بەشداریی لە چالاكیەكانی شاند و كۆنگرەكەدا بكەم، حەز دەكەم هۆكاری ئەو بەشدارینەكردنەشم هەر لای خۆم بێ و باسی نەكەم.

ئەوەش تاكە سەردانم بووە بۆ بەغدا.

ئەو دەقەی ئەمڕۆ بڵاوی دەكەمەوە لە میانی ئەو سەردانەمدا نووسراوە، كە لەگەڵ هەندێ دەستكاریی بۆ جاری یەكەمە بڵاو دەبێتەوە. بۆ دوورخستنەوەی هەر شیكاری و راڤەكردنێكیش كە هەندێ كەس حەزیان لێیەتی، ئەوە دەڵێم كە ئەم دەقە بەهیچ شێوەیەك حوكمدان نیە بەسەر گەلی عێراقدا وەك گشت، بەڵكو هەڵهێنجانی لێوردبوونەوەیە سەبارەت بە دەسەڵات و دەسەڵاتداران، هەروەها سەبارەت بەو "كەش"ە ڕۆشنبیری و سیاسییەش كە خەڵكانێك لەو قۆناغەدا دەیانویست لە گۆشەنیگای ئەو دەسەڵات و دەسەڵاتدارانە كاری بۆ بكەن.